

سجاد صفری / ایران

بی‌حجابی

از واقعیت تا تصورات پنج برابری

جنگ شناختی چگونه با بزرگنمایی و غلبه ذهنیت بر عینیت، واقعیت میدانی حجاب را تحریف می‌کند

تحلیل

بهره‌برداری کنند. این واقعات از آنجا بُعد نظری می‌یابد که مسائل اجتماعی (به تعبیر هانا آرنه) این قابلیت را دارد تا به عنوان یک ذخیره تحریکی جریان‌های سیاسی عمل کند. اگر به پیش‌نیازهای هر اقدام براندازانه یا ساختارشکنانه توجه شود اهتمام نظام سیاسی مستقر به اهداف اجتماعی و اقتصادی (از دید براندازان) نه تنها مثبت نیست بلکه غرب‌گرایان تا آنجا که می‌بایست وظیفه دارند با اغتشاش آفرینی جلوی حل مسائل اجتماعی و اقتصادی را گرفته و به آنها دامن بزنند، چرا که حل مسائل اجتماعی و مشکلات اقتصادی و امنیت‌بخشی به این حوزه‌ها، با رفع نارضایتی‌ها به تثبیت سیستم سیاسی منجر شده و موجبات بی‌معنایی حرکات اعتراضی را فراهم می‌سازد. امروزه وظیفه نخبگانی ایجاب می‌کند همه آگاهان به عرصه

سابقه تاریخی و تجربه زیسته جامعه ایرانی هرگونه تلاش به منظور ایجاد «گفتاش مفهومی» حول عناصر ریشه‌دار فرهنگی را برنتابیده است؛ پاسخ نیروهای اجتماعی به این تلاش‌های بی‌اصالت سیاسی، «مقاومت فرهنگی» بوده یا «بی‌اعتنایی» مردم این اقدامات را پس زده است. حتی آنجا که برخی عناصر فرهنگی به تناسب مقتضیات خود دارای هویت ذواب‌داری ناصادقانه جریان‌تاسی سیاسی را نداده

کمرنگی وجه اجباری حجاب

کسانی که حجاب خود را تابعی از «اجبار» می‌دانند در اقلیت هستند؛ به گونه‌ای که ۷۹ درصد بانوان هیچ نوعی از اجبار را در انتخاب پوشش خود احساس نمی‌کنند. در کل ۱۴.۷ درصد بانوان نوعی از اجبار را در انتخاب پوشش خود اثرگذار می‌دانند که شامل اجبار قانونی (۸.۲ درصد)، اجبار شغلی (۴.۵) و اجبار از طرف خانواده (۲ درصد) است. براساس مطالعه ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان، لزوماً افرادی که نوعی از اجبار را در حجاب خود احساس می‌کنند، متمایل به بی‌حجابی نیستند بلکه تمایل به استفاده از لباس راحت‌تر، زیباتر و جذاب‌تر، بخشی از تمایلات این افراد محسوب می‌شود. هر چند برخی نیز تمایل خود را به عدم رعایت حجاب ابراز داشته‌اند؛ از میان کسانی که پوشش خود را تابعی از اجبار می‌دانند، ۴.۶ درصد بانوان اظهار داشته‌اند پوششان متأثر از اجبار است و در صورت برداشته شدن اجبار، تمایل به بی‌حجابی دارند. ۱۰.۱ درصد دیگر متمایل به استفاده از گونه‌های دیگر حجاب با مشخصه‌های راحتی، رنگی‌تر بودن، زیبایی و جذاب بودن هستند (جمعاً ۱۴.۷ درصد).

عکس‌ها / ایرنا

می‌پوشند که تحریک‌کننده نباشد و ۹۴.۹ درصد پوشش خود را طوری انتخاب می‌کنند که در امنیت باشند.

در ادامه ۷۷.۸ درصد مردم با این گزاره که «یکی از عوامل مؤثر بر تحکیم خانواده، رعایت حجاب است» موافق بوده‌اند. درباره اعتقاد بانوان به این گزاره، ۸۲.۴ درصد بانوان حجاب را در تحکیم خانواده مؤثر قلمداد می‌کنند.

۶/۴

کل بانوان

درباره میزان شیوع بی‌حجابی، میانگین کسانی که به صورت بدون حجاب (نداشتن شال یا روسری و بدون پوشاندن موی سر) در سطح معابر رفت و آمد دارند، ۶.۴ درصد کل بانوان متردد در معابر شهری (در سطح کشور) هستند. این وضعیت در برخی کلان‌شهرها مثل تهران تا ۹.۳ درصد هم می‌رسد

بُعد فرهنگی حجاب
حجاب در جامعه ایران مقوله‌ای اصالتاً فرهنگی است. درباره عوامل تعیین‌کننده در انتخاب پوشش، اکثر زنان نقش «فرهنگ» را در انتخاب پوشش بیشتر از نقش «قانون» می‌دانند. ۷۶ درصد بانوان در انتخاب لباس خود به «فرهنگ» به عنوان اولین عامل اثرگذار توجه دارند و ۳۲.۳ درصد نیز «قانون» را اثرگذار دانسته‌اند (پاسخگویان درباره هر دو عامل نظر جداگانه داده‌اند). تأثیرگذاری از قانون لزوماً

به معنی اجبار تحلیل نمی‌شود چرا که در این گزاره اثرگذاری تام و نهایی مورد سؤال واقع نشده، بلکه جنبه اجبار قانون در گزاره‌های دیگر و در حد ۸.۲ درصد (بند ۵) بررسی شده است.

بُعد رفتاری حجاب و بی‌حجابی
درباره میزان شیوع بی‌حجابی، میانگین کسانی که به صورت بدون حجاب (نداشتن شال یا روسری و بدون پوشاندن موی سر) در سطح معابر رفت و آمد دارند، ۶.۴ درصد کل بانوان متردد در معابر شهری (در سطح کشور) هستند. این وضعیت در برخی کلان‌شهرها مثل تهران تا ۹.۳ درصد هم می‌رسد. بی‌حجابی به‌طور طبیعی در برخی مراکز مثل بعضی مراکز خرید و تفریحی بیشتر و در برخی معابر و اماکن عمومی کمتر از این مقدار قابل مشاهده است. با توجه به تعداد بی‌حجابان، بیش از ۹۰ درصد بانوان در سطح کشور

گونه‌ای از حجاب سررا استفاده می‌کنند و اندازه‌ای از موهای خود را می‌پوشانند که طیفی از اقسام حجاب کامل و شرعی یا ضعیف‌الحجابی را در بر می‌گیرد.

حجاب به عنوان یک الزام اجتماعی

سنجش نظر مردم درباره «لزوم داشتن حجاب» در محیط‌های عمومی، حاکی از آن است که ۸۴.۳ درصد پاسخگویان (زن و مرد) با الزام اجتماعی حجاب موافق هستند. میزان موافقت «بانوان» با الزام رعایت حجاب، بیشتر و برابر با ۸۶.۵ درصد است. البته تلقی همه این افراد با نوع و میزان الزام بخشی یکسان نیست و شامل طیفی از الزام قانونی تا الزام فرهنگی و اخلاقی را در بر می‌گیرد. همچنین ۸۶.۲ درصد بانوان در انتخاب رنگ لباس خود طوری دست به انتخاب می‌زنند که رنگ لباس برای دیگران جلب توجه نکند. ۹۱ درصد طوری لباس

سنجش نظر مردم درباره «لزوم داشتن حجاب» در محیط‌های عمومی، حاکی از آن است که ۸۴.۳ درصد پاسخگویان (زن و مرد) با الزام اجتماعی حجاب موافق هستند. میزان موافقت «بانوان» با الزام رعایت حجاب، بیشتر و برابر با ۸۶.۵ درصد است. البته تلقی همه این افراد با نوع و میزان الزام بخشی یکسان نیست و شامل طیفی از الزام قانونی تا الزام فرهنگی و اخلاقی را در بر می‌گیرد. همچنین ۸۶.۲ درصد بانوان در انتخاب رنگ لباس خود طوری دست به انتخاب می‌زنند که رنگ لباس برای دیگران جلب توجه نکند. ۹۱ درصد طوری لباس

سنجش نظر مردم درباره «لزوم داشتن حجاب» در محیط‌های عمومی، حاکی از آن است که ۸۴.۳ درصد پاسخگویان (زن و مرد) با الزام اجتماعی حجاب موافق هستند. میزان موافقت «بانوان» با الزام رعایت حجاب، بیشتر و برابر با ۸۶.۵ درصد است. البته تلقی همه این افراد با نوع و میزان الزام بخشی یکسان نیست و شامل طیفی از الزام قانونی تا الزام فرهنگی و اخلاقی را در بر می‌گیرد. همچنین ۸۶.۲ درصد بانوان در انتخاب رنگ لباس خود طوری دست به انتخاب می‌زنند که رنگ لباس برای دیگران جلب توجه نکند. ۹۱ درصد طوری لباس

سنجش نظر مردم درباره «لزوم داشتن حجاب» در محیط‌های عمومی، حاکی از آن است که ۸۴.۳ درصد پاسخگویان (زن و مرد) با الزام اجتماعی حجاب موافق هستند. میزان موافقت «بانوان» با الزام رعایت حجاب، بیشتر و برابر با ۸۶.۵ درصد است. البته تلقی همه این افراد با نوع و میزان الزام بخشی یکسان نیست و شامل طیفی از الزام قانونی تا الزام فرهنگی و اخلاقی را در بر می‌گیرد. همچنین ۸۶.۲ درصد بانوان در انتخاب رنگ لباس خود طوری دست به انتخاب می‌زنند که رنگ لباس برای دیگران جلب توجه نکند. ۹۱ درصد طوری لباس

را در انتخاب پوشش خود اثرگذار می‌دانند که شامل اجبار قانونی (۴.۵) و اجبار از طرف خانواده (۲ درصد) است. براساس مطالعه ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان، لزوماً افرادی که نوعی از اجبار را در حجاب خود احساس می‌کنند، متمایل به بی‌حجابی نیستند بلکه تمایل به استفاده از لباس راحت‌تر، زیباتر و جذاب‌تر، بخشی از تمایلات این افراد محسوب می‌شود. هر چند برخی نیز تمایل خود را به عدم رعایت حجاب ابراز داشته‌اند؛ از میان کسانی که پوشش خود را تابعی از اجبار می‌دانند، ۴.۶ درصد بانوان اظهار داشته‌اند پوششان متأثر از اجبار است و در صورت برداشته شدن اجبار، تمایل به بی‌حجابی دارند. ۱۰.۱ درصد دیگر متمایل به استفاده از گونه‌های دیگر حجاب با مشخصه‌های راحتی، رنگی‌تر بودن، زیبایی و جذاب بودن هستند (جمعاً ۱۴.۷ درصد).

سهم حجاب از وقایع پاییز ۱۴۰۱

تأثیر وقایع پاییز ۱۴۰۱ در کاهش حجاب بانوان یکی دیگر از گزاره‌های تبیین‌کننده واقعات در جامعه ایران است. در این باره ۱۱ درصد مردم خواسته اصلی معترضان را «آزادی حجاب» قلمداد می‌کنند و در کل ۱۰ درصد بانوان اظهار داشته‌اند «میزان یا نوع حجابشان متأثر از وقایع اعتراضی سال گذشته کمتر شده است». این کاهش اعم از «برداشتن روسری و شال» (۵.۳ درصد)، «تبدیل جادر به مانتو» (۲.۵ درصد) و «تبدیل مانتوی بسته یا گشاد به مانتوی باز یا تنگ» (۱.۸ درصد) عنوان شده است (جمعاً حدود ۱۰ درصد).

تفکیک واقعیت حجاب از احساس واقعیت

از مهمترین یافته‌های پیمایش‌های انجام شده، تفاوت معنادار بین «واقعیت» و «احساس واقعیت» در ارزیابی از مؤلفه‌های اجتماعی است؛ یعنی برخی مسائل، بیشتر از آنچه وجود دارند احساس می‌شوند. در حالی که غالب مردم (بیش از ۸۰ درصد) به حجاب اعتقاد داشته و به آن به عنوان یک الزام اجتماعی باور دارند اما اکثر مردم آنچه از باور جامعه درک و احساس می‌کنند، به کلی متفاوت با این واقعیت است. در این باره ۶۸ درصد مردم این‌گونه احساس می‌کنند که اکثر مردم با حجاب مخالف هستند.

تفاوت بین واقعیت و احساس واقعیت، خود را در قالب تلقی از میزان بی‌حجابان نیز نشان می‌دهد. در واقعیت ملی ۶.۴ درصد بانوان به کشف حجاب روی آورده‌اند اما در یک ارزیابی وقتی از مردم پرسیده می‌شود، به نظر شما میزان بی‌حجابی چقدر است؟ پاسخ‌ها تا ۵ برابر واقعیت متفاوت است و ارزیابی از بی‌حجابی توسط پاسخگویان تا ۳۰ درصد برآورد می‌شود. این مسأله گویای اهمیت جنگ شناختی و غلبه ذهنیت بر عینت است و ناشی از بزرگنمایی و جعل واقعیت در رسانه تفسیر می‌شود و نقطه تمرکز جریان غرب‌گرا در ایران بر بزرگنمایی این «ناواقعیت احساسی» به جای «حقیقت میدانی حجاب» و متعاقب آن مسأله‌زایی از حجاب و بحران آفرینی پیرامون آن شکل گرفته است.

کمرنگی وجه اجباری حجاب

کسانی که حجاب خود را تابعی از «اجبار» می‌دانند در اقلیت هستند؛ به گونه‌ای که ۷۹ درصد بانوان هیچ نوعی از اجبار را در انتخاب پوشش خود احساس نمی‌کنند. در کل ۱۴.۷ درصد بانوان نوعی از اجبار را در انتخاب پوشش خود اثرگذار می‌دانند که شامل اجبار قانونی (۸.۲ درصد)، اجبار شغلی (۴.۵) و اجبار از طرف خانواده (۲ درصد) است. براساس مطالعه ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان، لزوماً افرادی که نوعی از اجبار را در حجاب خود احساس می‌کنند، متمایل به بی‌حجابی نیستند بلکه تمایل به استفاده از لباس راحت‌تر، زیباتر و جذاب‌تر، بخشی از تمایلات این افراد محسوب می‌شود. هر چند برخی نیز تمایل خود را به عدم رعایت حجاب ابراز داشته‌اند؛ از میان کسانی که پوشش خود را تابعی از اجبار می‌دانند، ۴.۶ درصد بانوان اظهار داشته‌اند پوششان متأثر از اجبار است و در صورت برداشته شدن اجبار، تمایل به بی‌حجابی دارند. ۱۰.۱ درصد دیگر متمایل به استفاده از گونه‌های دیگر حجاب با مشخصه‌های راحتی، رنگی‌تر بودن، زیبایی و جذاب بودن هستند (جمعاً ۱۴.۷ درصد).

عکس‌ها / ایرنا